

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 254.

Sroda, 3 (15) Listopada

1865 r.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących, po Świątach uroczystych i niedzielach.—Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 487 i Kantorach.—Obwieszczenia przyjmują się za opłatą od wiersza druku: za 1-krotne obwieszczenie kop. 4, za 2-krotne kop. 6, za 3-krotne kop. 8.—Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku nie zwracają się.—Listy przyjmują się tylko frankowane.—We wszystkim co dotyczy Dziennika, należy odnosić się wprost do Dyrekcji.

Prenumerata w Warszawie: Rocznie rs. 8.—Półrocznie rs. 4.—Kwartalnie rs. 2.—Miesięcznie kop. 67.—Bez odnośnienia w biurze Dyrekcji prenumerata nie przyjmuje się.—Numer pojedynczy kop. 5.—Za odnośnienie do domu, opłaca się miesięcznie kop. 5.—Na prowincji na stacjach Pocztowych w Królestwie i Cesarstwie: Rocznie rs. 9 k. 20.—Półrocznie rs. 4 kop. 60.—Kwartalnie rs. 2 kop. 30.—Za przesyłkę w kopertach kwartalnie dopłaca się rsr. 1.

Rok 2.

S P I S R Z E C Z Y.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Komisja rząd. oświec. publ.
DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa: Przegląd polityczny. — Przyjazd JW. Hrabiny Berg. — Gimnazjum i kursa pedagogiczne w Chełmie (dok.). — Pawilon przy klasztorze pp. sakramentek. — Opera włoska. — Komitet tow. resursy kup. — Wypadek. — Cenzura i literatura ruska. — Ordery. — Nominacja. — Awanse. — Most stały w Niższym Nowogrodzie. — Uniwersytet moskiewski. — Wybór arcybiskupa gniezn.-pezn. — Dwaj złodzieje kieszonkowi polscy. — Ameryka. Jef. Davis. — Murzyni. — Anglja. Reforma parlamentu. — Mowa p. Gladstone. — Fenieni. — Austrija. Kwestja wenecka. — Kwestja węgierska. — Program kroatów. — Dwie pogłoski. — Francja. Finanse. — Marszałek Mac-Mahon. — P. Haussmann. — P. Dupin. — Prusy. Obecna polityka. — Szwecja i Norwegja. Traktat handlowy. — Włochy. Ewakuacja Rzymu. — Kwestja długu papieskiego. — Korespondencje z Paryża i Neapolu. — Kronika.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa, dnia 2 (14) Listopada.

Komisja Rządowa Oświecenia Publicznego. — Z zapisu niegdyś Judyty Jakubowiczej, zawakowały dwa stypendja po rs. 125 rocznie dla biednych uczniów szkół publicznych z zachowaniem pierwszeństwa dla należących do familji testatorki. Komisja Rządowa Oświecenia Publicznego, podając o tem do wiadomości publicznej, wzywa osoby interesowane, aby z prośbami o przyznanie ich dzieciom pomienionych stypendjów, zgłaszały się do tejsze Komisji, nie później, jak w ciągu miesiąca.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa, dnia 2 (14) Listopada.

W przedmiocie mających się wkrótce rozpocząć na nowo układów pomiędzy stolicą apostolską a królestwem włoskiem, dzienniki podają niektóre szczegóły. Ponowienie układów jest przyjęte w zasadzie przez dwór florencki, a p. Vegezzi jest już przeznaczony do ich prowadzenia, lecz gabinet włoski nie chce ich rozpocząć przedtem, nim parlament włoski wyrzeczy swe zdanie w kwestji rzymskiej. Gabinet tuileryjski, którego rady głównie przyczyniły się do tego nowego usiłowania, pragnął, aby takowe nastąpiło bezzwłocznie; lecz powody skłaniające dwór florencki do krótkiego zresztą odroczenia, zbyt były uzasadnione, aby nie miały być uwzględnione przez p. Drouyn de Lhuys. Wszakże nie ulega wątpliwości zamiar rządu włoskiego, wznowienia układów z stolicą apostolską i pomimo zmian w składzie parlamentu, spowodowanych przez ostatnie wybory, należy się spodziewać, że te zamiary nie spotkają nieprzewidywanych przeszkód. — Dzienniki paryżkie *Temps* i *Pres.*, otrzymały jednozgodne a ważne wiadomości z Włoch, o których wczoraj wspomnieliśmy, według krótkiej wzmianki telegraficznej. Według tych wiadomości, rząd włoski postanowił zmniejszyć armję o sto tysięcy ludzi, a zmniejszenie to, na które zgodził się jen. La Marmora po długim oporze, ma być zapowiedziane przy otwarciu posiedzeń parlamentu. Oszczędności z tego wynikające pozwolą p. Sella zaniechać projektu nałożenia podatku od mlewa. Mając na widoku to zmniejszenie armji, minister skarbu tak mocno nalegał na przyjęcie

jego propozycji, pomimo ich niepopularności; postawił tym sposobem rodzaj dylematu, pozostawiając swym kolegom i publiczności wybór pomiędzy zmniejszeniem armji, a uchwaleniem nowych podatków.

Jak się zdaje, obrót rzeczy w Algierji uwolnił rząd francuzki od konieczności wysłania tam posiłków. Wojska, które miały być wysłane do Afryki, otrzymały rozkaz pozostania na miejscach swych załóg.

Observer, jak telegrafują z Londynu, zapewnia że lord Russell pragnie utrzymać obecny gabinet, o ile można bez zmiany. — Teksta mów lorda Russella i p. Gladstone nie określają ściśle programu gabinetu londyńskiego niż ich treść telegraficzna. Hr. Russell oświadczając, że jego zasady co do reformy wyborczej nie uległy żadnej zmianie od lat dwudziestu, coby pozwalało przewidywać politykę przychylną tej reformie, tyle pozostawił znaczenia kwestji właściwości czasu, tak usiłował uchronić słuchaczy od zbyt pospiesznego sądu o gabinetcie, tak starał się unikać wszystkiego coby mogło dać zachętę dążeniom demokratycznym, iż stronnictwo radykalne nie może budować na nim wielkich nadziei co do urzeczywistnienia swych zamiarów. Mowa p. Gladstone, pod tym względem jest jeszcze bledszą od mowy pierwszego ministra i zupełnie jest różną od owych jego sławnych mów programowych. — Według telegramu z Londynu, mniemany naczelnik fenienów, Stephens, został aresztowany 12-go w Irlandji.

Jak donoszą z Londynu, ostatnie wiadomości z Ameryki, sprawiły w Anglji bardzo złe wrażenie. Zachęta dawana przez rząd washingtonski fenienom, rozdrażnia opinię publiczną, a wszystkie dzienniki angielskie przyznają, że stosunki pomiędzy Anglja a Stanami Zjednoczonymi przybierają coraz groźniejszy charakter. Na meetingu fenienów w Nowym Jorku, prezydujący oznajmił, że wkrótce wypłyną na morze liczne statki korsarskie.

Ostatnie wiadomości z Meksyku podane przez *Monitora*, donoszące znów o opuszczeniu przez Juareza terytorjum meksykańskiego, nie wspominają wcale o uznaniu Augustyna Iturbide przez cesarza Maksymiljana za następcę tronu. Wiadomości tej zaprzecza także *Mémorial diplomatique*, a *La France* z tego powodu powiada, że pogłoska ta, jakkolwiek może się później sprawdzić, dziś powinna być przyjmowana z wszelkimi zastrzeżeniami.

Zwracamy uwagę czytelników na zamieszczoną poniżej korespondencję z Paryża.

* Małżonka JW. Hrabiego Namiestnika, Hrabina Berg, wczoraj powróciła z zagranicy.

* (Otworzenie w mieście Chełmie Gimnazjum siedmioklasowego i kursów pedagogicznych dla ludności greko-unickiej (dok.) O godz. 11 rano w kościele katedralnym greko-unickim w Chełmie rozpoczęła się suma którą pontyfikalnie celebrował J. Ex. Jks. Kaliński Jan, bibiskup-nominat, administrator djecezji greko-unickiej chełmskiej.

Przed rozpoczęciem mszy, Jego Exceleńcja poświęcił obrazy, przywiezione przez dyrektora głównego oświecenia publicznego dla zakładów mających być otwartymi. Z poświęconymi obrazami przed ikonostasem całą mszę stali uczniowie unicy, a obok nich, podług miejscowego zwyczaju, czterej mieszkańcy Chełma, z chorągiewami w ręku. Msza odbyła się z taką uroczystością, jakiej w Chełmie dawno nie widziano, śpiewali uczniowie greko-unickiej szkoły dżaków w Chełmie, którzy stanowią dobrze uorganizowany chór śpiewaków przy J. Ex. biskupie. Szczególniej ruscy doznali miłego wrażenia, gdy słuchali w owym dniu, pełnym znaczenia, mszy odprawianej w świętym dla nich cerkiewno-słowiańskim języku i przy powszechnie znanej intonacji Bortniańskiego.

Po mszy nastąpiły dziękczynne do Pana Zastępów modły, z powodu doznanej przez ludność greko-unicką Najmiłosiwszej Monarszej łaski, przez zapewnienie tej ludności osobnych średnich zakładów naukowych; poczem odśpiewana została modlitwa za pomyślność Najjaśniejszego Cesarza i całego Panującego Domu, oraz J. Ex. biskupa nominata i wszystkich nuczających i uczniów.

Następnie z katedralnego kościoła, wznoszącego się na wysokiej górze, wyruszyła procesja główną ulicą miasta do leżącego prawie u podnóża góry, gmachu gimnazjalnego i kursów pedagogicznych. Uroczysty ten pochód odbył się w następującym porządku: na czele szedł burmistrz, jako naczelnik miasta, za nim szło wojsko, w miejscu konsystujące, złożone z jednej roty piechoty i szwadronu huzarów; dalej postępowali uczniowie gimnazjum, pod przewodnictwem swoich zwierzchników i nauczycieli; za nimi dyrektor dyrekcji naukowej chełmskiej; dalej uczniowie, niosący przeznaczone dla gimnazjum i dla kursów pedagogicznych obrazy śś-ch, wójci gmin z zapalonymi świecami, miejscowi parafianie z chorągiewami kościelnymi i krzyżami w ręku, oraz duchowieństwo greko-unickie, na czele którego przyodziany pontyfikalnie J. Exceleńcja biskup-nominat. Dalej postępowali: JW. Witte, dyrektor główny oświecenia publicznego, JW. generał-lejtnant Kostanda, naczelnik oddziału wojennego lubelskiego, JW. generał-major Bućkowski, naczelnik cywilny gubernji lubelskiej, pułkownik Woroncow-Weliaminow, prezes komisji krasnostawskiej spraw włościańskich, z kilkoma komisarzami cząstkowymi, dyrektor dyrekcji naukowej lubelkiej, naczelnik wojenny powiatu krasnostawskiego z kilkoma naczelnikami wojennymi cząstkowymi, naczelnik poczt w gubernji lubelskiej, naczelnicy cywilni powiatów krasnostawskiego i hrubieszowskiego, kilku księży greko-unickich, przybyłych ze wsi, dwudziestu mniej więcej wójtów gmin, najbliżej Chełma położonych, nakoniec reszta osób przyjmujących udział w uroczystości.

Kiedy w takim składzie procesja zbliżała się do gmachu gimnazjalnego, wojsko, które ją poprzedzało, rozstawiło się po obu stronach od wejścia głównego, a wszyscy biorący w niej udział, weszli do gmachu, gdzie w jednej z sal klasowych, dopełnione było przez J. Ex. biskupa nominata, według obrządku greko-unickiego, poświęcenie gmachu i pokropienie wodą święconą, po czem jeszcze raz wzniesione były modły za pomyślność Najjaśniejszego Pana i całego Panującego Domu.

Na tem ukończony został obrzęd kościelno-religijny, po którym nastąpiła właściwa uroczystość szkolna. Naprzód dyrektor główny oświecenia publicznego odczytał Najwyżej zatwierdzone postanowienie komitetu urządzającego o organizacji w mieście Chełmie gimnazjum o 7-iu klasach i kursów pedagogicznych, a potem zwrócił mowę do obecnych w następujących wyrazach:

„Panowie! W dziejach każdego narodu, na jego szczęście, bywają piękne chwile, które dla współczesnych i dalekiej potomności stanowią epokę jego odrodzenia i przejścia do innych szczęśliwych czasów. Takie piękne chwile naród obchodzi uroczystością, żeby się

żądały, ażeby przedewszystkiem uregulowano stosunek Kroacji i Sławonii do całego państwa w ogólności, ażeby uregulowanie to odbyło się w porozumieniu z Węgrami przy najzupełniejszej równości praw, ażeby z powodu tego stosunku do Węgier nie zaprzeczano bynajmniej Kroacji prawa autonomii. (Nordd. A. Z.)

* (Dwie pogłoski) krążyły w ostatnich dniach po Wiedniu. Jedną utrzymywała, że arcyksiążkę Karol-Ludwik naznaczony został na palatyna węgierskiego, a druga, że p. Bach wstąpił do zakonu jezuitów, tymczasem jest on tylko członkiem świeckiej klasy tego zakonu, tak zwanych jezuitów we fraku. (Nordd. A. Z.)

Francja.

* (Książę Napoleon i księżna Klotylda). Niektóre dzienniki donosiły o listach przesłanych jednocześnie, przez cesarzową księżnie Klotyldzie i przez cesarza księciu Napoleonowi, listach bardzo uprzejmych, obejmujących jakoby zaproszenie ich cesarskich wysoceści na kilka dni do Compiègne. Jeden z naszych korespondentów paryżskich zaprzecza stanowczo istnieniu tych listów; książę Napoleon i jego małżonka nie opuszczają Prangins przed grudniem i wrócą do Paryża dopiero w końcu pobytu rodziny cesarskiej w departamencie Oise. Mówiono nawet o podróży ich cesarskich wysoceści, a przynajmniej księżni Klotyldy do Portugalji, co opóźniłoby jeszcze bardziej ich powrót do Paryża. Donoszą nam także, że odwiedziny króla i królowej portugalskich w rezydencji cesarskiej w Compiègne stały się wątpliwymi. (Nordd.)

* (Finanse). Jakkolwiek projekta oszczędności, popierane przez p. Foulda, zostały w zasadzie przyjęte, pomimo to urzeczywistnienie ich natrafia na dość wielkie przeszkody, z powodu żądania rozmaitych ministerstw, ażeby budżeta ich zostały zwiększone; tak między innymi, podwyższenie płacy oficerów, który to projekt popierany jest szczególnie przez cesarza, i fundusze jakich wymaga urzeczywistnienie planów p. Duruy, grożą dość znacznym zmniejszeniem oszczędności, o jakie dopomina się ministerstwo skarbu. (Nordd.)

* (Marsz. Mac-Mahon). Wiadomości nadeszłe z Francji nie zgadzają się z poprzednio podanymi. Donoszono niedawno, że gubernator Algierji marszałek Mac-Mahon, w skutek nieprzewidzianych okoliczności powstania, odłożył podróż swoją do Paryża. Dziś znów donosi *Monitor*, że marszałek przybył w dniu 8-ym b. m. na pokładzie statku *Panama* do Marsylii, i że d. 10-go stanie w Paryżu. Okazuje się więc z tego, że udział jego w naradach co do Algierji poczytano za ważniejszy nad obecny jego pobyt w nawiedzanej przez nowe powstanie kolonji, albo też życzone sobie, ażeby marszałek właśnie dla owej zmiany stosunków odbył osobistą z cesarzem naradę. Wiadomości zresztą o wysłanych przeciwko powstańcom generałach są pomyślnie: tak przynajmniej donoszą półurzędowe dzienniki paryżskie. (Nordd. A. Z.)

* (P. Hausmann) w artykule zakomunikowanym dziennikowi *Temps*, energicznie odpiiera pogłoski krążące, jakoby miał ułożyć projekt zaciągnięcia pożyczki 2 miliardów w celu wykonania publicznych budowli obiecujących znaczne korzyści. Dziwna tylko rzecz, jak wśród takich okoliczności, wolno było półurzędowej *Patrie* tak gorąco przemawiać za owymi projektami i wprowadzać publiczność w błąd przez owe „złośliwe” pogłoski. (Nordd. A. Z.)

* (P. Dupin), prokurator generalny, zmarł o północy z 9-go na 10-y b. m. (Nordd.)

Prusy.

* (Obecna polityka). Korespondent paryżski do *Kreuz. Z.* sądzi, że przyjęcie, jakiego doznał hr. Bismarck w Paryżu, wypłynęło w ogóle ze względów politycznych. Interesa polityki prusko-francuzkiej, o ile się dadzą przeniknąć, nie przedstawiają żadnych z sobą kontrastów tego rodzaju, ażeby kierujące nimi osobistości zmuszone były odpychać się wzajemnie. Polityka pruska dla osiągnięcia przyszłych celów, nie potrzebuje się uciekać o pomoc do Francji, z drugiej znów strony widać jasno, że cesarz najmniejszego nie ma zamiaru próbowania obecnie wielkich politycznych przedsięwzięcia, któreby zagrażały pokojowi lub równowadze Europy. Sądźmy, że cele, do których dążą Prusy, nie wywołują żadnych wstrząśnień politycznych, a porozumienie się co do tego punktu, jeżeli w ogóle miało być ono przedmiotem narad, możnaby jedynie tylko pochwalać, zwłaszcza, że Paryż jest jedynym miejscem, nad którym mogły zgromadzić się czarne chmury. (Wien. Z.)

Szwecja i Norwegja.

* (Traktat handlowy). Donoszą z Sztokhol-

mu, że uchwalenie traktatu handlowego zawartego pomiędzy Francją a królestwami zjednoczonymi Szwecji i Norwegji, nie powinno, jak się zdaje, natrafić na żadne trudności. Szczęśliwe następstwa zasad zawartych w tych układach, okazały już ze wszechmiar całą dogodność. (Le Mon. Un.)

Włochy.

* (Ewakuacja Rzymu). Podług ostatnich wiadomości, przed samymi świętami wielkanocnymi opuszczają terytorjum rzymskie brygady generałów Potthes i Micheler. Generał Montebello pozostanie w Rzymie do września wraz z inżynierją, artylerją i strzelcami pieszymi. (Italie.)

* (Kwestja długu papieżkiego). *Gazetta di Firenze* donosi, z wszelkimi wszakże zastrzeżeniami, że jeden z członków parlamentu włoskiego i dwaj urzędnicy z ministerstwa skarbu posłani zostali do Rzymu dla zbadania kwestji dotyczącej długu papieżkiego, którego podjąć się ma rząd włoski, zgodnie z zasadami konwencji z 15-go września. (La Fr.)

Korespondencje Dziennika Warszawskiego.

Paryż, 5 listopada.

Porażka Gladiatora i Gillera.—Skład nowego rządu emigracyjnego.—Szkola strategji.—Małżeństwo księż. Anny Murat i hrabianki C.—Co się stało przed tem ostatniem małżeństwem.—Wyjazd księcia Witolda Czartoryskiego do Algierji.—*Le lion empaillé*, komedia przez Leona Gozlan.

Sprawdza się zwykły zwrot mowy, że skała tarpejska jest bliżką Kapitolu. Sport donosi nam o wielkiej porażce doznanej przez Gladiatora na wyścigach konnych w Newmarket, tem ognisku hipicznem Anglii. Pewien Anglik, który trzymał za Gladiatorem, przegrał zakład wynoszący 800,000 franków.

Stugębny rozgłos roznosi także wiadomość o zwycięstwie odniesionem przez socjalistopatów nad wazjemopatami. Giller pozbawiony władzy, targa sobie włosy i nie posiada się ze złości w obec swego zwycięzcy, znakomitego generała Mierosławskiego.

Skład nowego ministerstwa emigracyjnego jest następujący: wydziałem wojny, machin, fotografji, planów i memoriałów usprawiedliwiających, kieruje Mierosławski; wydziałem skarbu powierzony został księzdzu Kotkowskiemu, z tytułem wielkiego podskarbiego; wydziałem spraw zagranicznych zarządza Kostecki; na czele wydziału spraw wewnętrznych, policji i rozmaitych kankanów stanął Stawiński; wydziałem prasy kieruje Br. Wołowski, b. czeladnik warszawskiej fabryki świec.

Powstańcze znakomitości militarne miewać będą dwa razy na tydzień, w café Voltaire, prelekcje o strategji; słuchanie tych prelekcji będzie bezpłatne, lecz uczęszczającym na nie służy prawo ugaszczania uczonych profesorów.

Rezultata, jakie osiągnie nowy rząd emigracyjny, będą niezmiernie: 1. Emigranci pozostaną wiecznie na emigracji; 2. każdy z nich, jakkolwiek nie potrafi zarobić sobie na życie, znać będzie zasady strategji również dokładnie jak i sam Mierosławski; 3. Mierosławski przywiedzie *Dziennik Poznański* do wściekłości przez zagarnięcie dyktatury na całe życie.

Dowiaduję się, że piękna księżniczka Anna Murat zawarła związku małżeńskie z dowcipnym i bogatym księciem de Mouchy. Obchodzony był także w Bruskeli związek małżeński hrabianki C., emigrantki, z pewnym powstańcem z Litwy, niejakiem S., gołym jak nieszczęsnej pamięci Bias. Dziś S. jest bogaty, żona bowiem przyniosła mu w wianie 400,000 franków.

Małżeństwo to poprzedzone zostało awanturą dość skandaliczną. Zareczona para kochała się miłością jak najtkliwszą i matka panny młodej zgadzała się na ten związek. Wszystko więc załatwiłoby się w sposób jak najprostszy, gdyby nie ta okoliczność, że hrabianka C. ma dwóch braci, niezmiernie dumnych ze swych tarcz herbowych i wielkich zwolenników trwonienia pieniędzy. Dwaj ci bracia zaczęli od tego, iż oświadczyli siostrze, że ponieważ S. nie jest hrabią, przeto podobny związek będzie mezajanssem. Panna pozostała niezachwiana w swem postanowieniu, zwłaszcza że... że... (domyście się czego chcecie). Dwaj bracia nie uznali siebie za pobitych i zżęzyli sobie mocno ażeby małżeństwo to nie przyszło do skutku, gdyż woleli stracić bez pomocy trzeciej osoby fortunę swęj matki. Postanowili oni wyzwąć na pojedynek tego, który miał sobie za punkt honoru zostać ich szwagrem i który był już takowym de facto... A więc powiedziałem to co pozostawiłem domyślności czytelników! Starszy brat zgłosił się do S. i wyzwiał go na pojedynek. S. odpowiedział, że przyjmuje wyzwanie, lecz pod warunkiem, że odbędzie się pojedynek amerykański. Hrabia-major odmówił i wyszedł. We dwa dni potem hrabia-minor zgłosił się także do S. i wy-

zwał go na pojedynek; i temu także S. zaproponował uprzejmie pojedynek amerykański. Hrabia-minor, będący również odważny jak i jego brat, odmówił także i wyszedł. Ślub odbył się, lecz powiadają, że pomiędzy S. i dwoma hrabiami C. stanęła ugoda sekretna. Na kilka dni przedtem, pewien emigrant oświadczył hrabiom C., że weźmie ich siostrę za czwartą część posagu i że zrzecze się wspaniałomyślnie na ich korzyść pozostałych trzech czwartych części. Byłby to wyborczy interes tak dla pomienionego emigranta, jak i dla hrabiów C.

Książę Witold Czartoryski, którego zdrowie jest mocno zagrożone, wyjechał do Algierji, gdzie spodziewa się znaleźć ulgę w cierpieniach. Książę Władysław Czartoryski opuścił Sieniawę i towarzyszy swemu bratu.

W teatrze Gymnase daną została przesłiczna komedia *Le lion empaillé*, przez Leona Gozlan. A. M.

Neapol, 2 listopada.

Wybory i cholera.

Nakoniec już się skończyły wybory polityczne! *Vae victis!* Dawna większość została pokonana, a taki właśnie był cel zamierzony. Teraz przyszła kolej na rekryminację, a wcale ich sobie nie oszczędzają! Wszyscy są niezadowolnieni: Zachowawcy, ponieważ znaczna część ich stronników została zupełnie zapomniana przez wyborców i dla tego wołają: „zobaczcie czy każdy zdolny jest utworzyć Włochy!” Postępowi i radykalni nie są też zadowolnieni, bo pragnęli całkowitego wyłączenia stronnictwa zachowawczego z izby, i nie bez powodu, ponieważ wiedzą z doświadczenia, że zawsze, kiedy będą w izbie tacy ludzie jak Peruzzi, Minghetti, Ratazzi, Ricasoli, Lanza, zmuszeni będą koniecznie stanąć pod ich sztandarami, gdyż inaczej pozostałiby bezsilnymi. Klerykałni najbardziej zdają się zgadzać się ze swym losem. Powiadają oni: pięć lat przedko przeminie; ostatnią przechodzimy próbę. Lecz objaśniają swą porażkę w sposób bardzo zręczny. Z osiemnastu tysięcy wyborców w naszym mieście, głosowało tylko sześć do siedmiu tysięcy; wszyscy więc ci co nie stanęli do urny, są klerykałnymi. Czy to nie jest zadziwiająca naiwnością? Nie biorą w rachuby obojętnych, ani całego świata w porze jesiennej bawiącego z obawy cholery na wsi, a zatem całej klasy zamożnej, prawie bez wyjątku składającej się z wyborców. Wiadomo zresztą, czy loika i bezstronność, są cnotami właściwymi stronnictwom politycznym; z tego powodu nie warto się tem zajmować.

Co do nas, w terażniejszych wyborach widzimy tylko konieczne następstwa trudnego położenia Włoch w obecnej chwili. Progresiści, jak każdy dobry Włoch, pragną niezależności zupełnej względem Francji, a starając się o łaski wyborców, rzucają na umiarkowanych oskarżenia, o służebnictwo względem cesarza Napoleona. Każdy, kto ma cokolwiek taktu politycznego, rozumie, że jest to taktyka wyborcza; ale w jaki sposób przekonać masę publiczności, której patryjotyzm jest takim poniżeniem honoru narodowego? Inna intryga opozycji jest następująca: Wasi dawni deputowani, powiada ona, obiecali nam koleje żelazne; obiecali nam Rzym i Wenecję; obiecali nam kwitujący handel; — co macie z tego wszystkiego oprócz ogromnych podatków i bandytów u swych wrót?

Cholera ciągle u nas panuje; przestrach jest powszechny, nie tylko z powodu ofiar jakie codziennie zabiera epidemia, lecz i z powodu, że pomimo wszelkich ostrożności, codzien bardziej utrwała się w mieście. Wszystkie dzielnice miasta ogarnęła ta straszna choroba, a głównie dzielnice zamieszkałe przez klasy uboższe, gdzie już liczą od piętnastu do dwudziestu wypadków dziennie. Pospólstwo zaczyna wierzyć w istnienie cholery, ale uporczywie ukrywa wypadki przed władzą miejską, z obawy, aby mu nie spalono mebli; jest to podłość stronnictwa czarnego, które głosi podobne obawy, chociaż nikt nigdy nie myślał cokolwiek komu palić. Czyby można dać wiarę, że niedawno tłum obdartusów i starych jędz, udał się do arcybiskupstwa aby zabrać posąg św. Januarjusza i obnieść go po mieście, i że w skutku odmowy ze strony kanoników, taką zrobił wrzawę, iż władza musiała się wnieść, aby go rozproszyć? Charakterystycznym rysem naszego ludu jest to, że kiedy po drodze spotkawszy posąg tegoż świętego, zaczął się modlić do tego posągu marmurowego, nie mogąc wy dostać srebrnego, pewna stara baba przypomniawszy sobie, że na moście św. Magdaleny stoi posąg św. Januarjusza naturalnej wielkości, odezwiała się do ludu, wystawiając wyższość tego ostatniego, nad tym do którego się modlono, a wszyscy zadowolnieni z tego przypomnienia pospieszili na most św. Magdaleny. I czyby można wierzyć, że obok podobnej ciemnoty i przesądów mamy stowarzyszenia wolnomyslicieli! G. P.

